

9 Zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy

Zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a preventivně výchovné péče jsou určena dětem a mládeži ve věku od 3 do 18 let, popřípadě zletilým osobám starším 18 let, které se připravují na budoucí povolání, a to až do 26 let jejich věku. Zařízení přijímají děti s nařízeným předběžným opatřením, nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou v zájmu jejich zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělávání. Zařízení také spolupracují s rodinou dítěte a poskytují jí pomoc při zajišťování záležitostí týkajících se dítěte. Cílem je předcházet negativním projevům chování dítěte nebo narušení jeho zdravého vývoje, odstraňovat příčiny i důsledky již vzniklé poruchy chování a přispívat ke zdravému vývoji osobnosti dítěte. Zařízení jsou i vnitřně specializovaná se zaměřením na specifickou odbornou péči vyplývající ze zvláštností dané skupiny, např. se zaměřením na matky s dětmi, na závislostní chování, na ochrannou výchovu, na děti vyžadující výchovně-léčebnou péči.

Ve vztahu k těmto dětem zajišťují a plní zařízení zejména úkoly diagnostické, vzdělávací, výchovné a sociální, a terapeutické. **Diagnostické** spočívají ve vyšetření úrovně dítěte prostřednictvím pedagogických a psychologických činností a určení způsobu nápravy poruchy chování. **Vzdělávací** stanovují a zabezpečují vzdělávací potřeby jednotlivých dětí podle jejich úrovně dosažených znalostí a dovedností. Vzdělávání probíhá podle závažnosti poruchy chování buď v běžných školách, nebo ve školách zřízených jako součást školského zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy. V základním vzdělávání se děti vzdělávají podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, ve středním vzdělávání v různých oborech a v různé délce trvání od jednoho roku do čtyř let. Nabídka oborů i délky studia umožňuje dětem získání vysvědčení o závěrečné zkoušce nebo výučního listu s cílem, aby byly schopny se uplatnit v co největší míře na trhu práce. V zařízení mohou zůstat na základě smlouvy i již zletilí žáci, aby střední vzdělávání dokončili, nebo si rozšiřují vzdělání ve svém oboru ve vyšším stupni vzdělávání. **Výchovné a sociální intervence** se úzce vztahují k osobnosti dítěte a k jeho sociální situaci v rodině a k nezbytné sociálně-právní ochraně dítěte. **Terapeutické úkoly** zařízení směřují k nápravě poruch chování dítěte, popř. k nápravě poruch v sociálních vztazích a realizují se prostřednictvím pedagogických a psychologických činností. Výchovně-vzdělávací proces probíhá v těchto zařízeních celodenně.

V únoru roku 2016 byly Standardy kvality péče v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy legislativně ukotveny ministryní školství, mládeže a tělovýchovy formou Výnosu č. 5/2016. Tím se staly závaznými pro zařízení zřizovaná MŠMT a doporučeními pro ostatní zřizovatele. Standardy definují základní kritéria kvality péče (základní standardy konkretizují požadavky vyplývající ze stávajících platných právních předpisů a jejich splnění je závazné) a zároveň naznačují směr vývoje kvality poskytovaných služeb (standardy rozvojové přinášející témata, která v současné chvíli nejsou přímo zakotvena v právních předpisech, ale mají za cíl rozvíjet kvalitu péče). Dalším jejich přínosem je nastavení nezbytné úrovně kvality péče v rámci jednotlivých zařízení. ČŠI hodnotila plnění standardů v zařízeních, jejichž zřizovatelem je MŠMT (69 zařízení). Všechna přímo řízená zařízení MŠMT a většina zařízení jiných zřizovatelů Standardy kvality péče zapracovala do svého Školního vzdělávacího programu, popř. do dalších materiálů, a s různým dopadem a kvalitou implementovala do své činnosti. Pro podporu pracovníků v zařízeních proběhlo 12 kurzů pro aplikaci standardů, které absolvovalo přes 200 účastníků. V kontrolovaných přímo řízených zařízeních MŠMT byla vždy alespoň jedna osoba, která absolvovala školení k aplikaci standardů.

Česká školní inspekce v květnu 2017 zveřejnila tematickou zprávu *Kvalita výchovně-vzdělávací činnosti v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy*, kde hodnotila zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy podle Kritérií hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání schválených ministryní školství, mládeže a tělovýchovy, v modifikaci pro diagnostické ústavy, výchovné ústavy, dětské domovy, dětské domovy se